

עת"א 32437/09/14 - פלוני נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר, היועץ המשפטי לממשלה

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

25 נובמבר 2014

עת"א 32437-09-14 פלוני(אסיר) נ' משטרת ישראל/שרות בתי הסוהר-מחלקת
האסיר ואח'

בפני	כב' השופט רון שפירא, סגן נשיא
העותר	פלוני (אסיר)
נגד	
המשיבים	1. שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר 2. היועץ המשפטי לממשלה

פסק דין
נוסח מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזיהם

העתירה וטענות הצדדים:

בפני עתירת אסיר לעניין מתן מענה לצרכיו המיוחדים, לאור היותו אילם וחירש. העותר שפוט ל-6 שנים החל מיום 13/8/09 כאשר תאריך שחרורו המלא הינו 20/09/15. העותר שהה במספר בתי סוהר במהלך מאסרו ומזה כ-9 חודשים מרצה את מאסרו בבית סוהר בצפון.

העותר מבקש ליתן לו מענה טיפולי ושיקומי על ידי גורמים טיפוליים מוסמכים בסיוע מתורגמן לשפת הסימנים. נטען כי בקשתו של העותר לשחרור מוקדם נדחתה בשל מסוכנותו הגבוהה ובדו"ח מב"ן נכתב שהעותר לא זכה לטיפול בשל מגבלותיו. כן מבוקש לסייע בידו ביצירת קשר עם בני משפחתו באופן קבוע על ידי עו"ס או ק. אסירים, כך שהעותר יוכל להביא לידיעת בני משפחתו כל מצוקה, דרישה או בקשה שבשל מגבלותיו אין ביכולתו להעביר לידיעתם באמצעות הטלפון.

המשיב טוען כי שב"ס אינו מסרב לטפל בעותר או טוען שאין לו את היכולת לטפל בעותר. נטען כי עד היום העותר לא רצה להשתלב בטיפול. רק משום שוועדת השחרורים לא מוכנה לשחרר אותו מהטעם שהוא לא עבר טיפול, הוא מבקש היום לקבל טיפול. נטען כי במהלך מאסרו העותר נמצא בקשר עקבי עם עו"ס שנערך בהתכתבויות והוא לא מביע מוטיבציה לטיפול ומעדיף להיות מועסק ולהרוויח כסף. נטען כי גורמי הטיפול בשב"ס התרשמו מהעותר שהוא חסר תובנה למהות העבירות שביצע, חסר תובנה לחומרת מעשיו ואינו מגלה מוטיבציה לטיפול.

באשר לטענת העותר בדבר הקושי בקשר עם משפחתו טוען המשיב שב"ס אינו יכול להיות אחראי באופן קבוע על העברת מידע כזה או אחר מאסירים לבני משפחתם, גם לא בעניינו של העותר שאינו יכול להתקשר לבני משפחתו. נטען כי בשל מגבלותיו שב"ס מאפשר לו ביקורים פתוחים עם בני משפחתו כדי שיוכל להתכתב איתם, אך שב"ס לא יכול לקחת על עצמו את האחריות לעדכן את המשפחה באופן קבוע. כאשר המשפחה מגיעה לביקורים באופן סדיר וקבוע היא מקבלת עדכונים מהאסיר עצמו בכתב.

דין ומסקנות:

לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת המסמכים שהוצגו לעיוני הגעתי למסקנה כי יש לדחות את העתירה.

בכל הנוגע למציאת פתרון טיפולי ושיקומי לעותר - אין ספק כי קיימת חשיבות בהענקת טיפול ייעודי שיקומי לעברייני מין במסגרת הכלא, גם אם עסקינן באסירים בעלי מוגבלויות אשר מקשות על האינטראקציה והתקשורת עימם. עם זאת, מהמסמכים שהוצגו לעיוני עולה כי אי הטיפול בעותר אינו נובע רק או בעיקר מקשיים אובייקטיביים בתקשורת עמו, אלא מכך שהעותר לאורך כל מאסרו אינו מביע תובנה למהות וחומרת מעשיו, אינו מביע תובנה לצורך בטיפול וכן אינו מביע מוטיבציה לטיפול ושיקום.

ממסמך עדכון על מצבו/תוכניותיו של העותר שנכתב ביום 6.4.14 על ידי עו"ס הכלא עולה כי העותר "נמצא בקשר קונקרטי עם עו"ס, אינו משולב בטיפול, כמו כן ללא צפי לשילובו במסגרת טיפולית וזאת לאור הקשיים האובייקטיביים בתקשורת עמו. רוב השיח מתקיים בכתב וברמה בסיסית ביותר". עם זאת, בהמשך המסמך נכתב גם כי "הנ"ל נבדק בתאריך 4.3.14 ע"י מב"ן, הבדיקה התקיימה באמצעות מתורגמן לשפת הסימנים. התרשמות מאסיר אשר אינו מביע תובנה למהות העבירה וחומרת מעשיו, ללא תובנה לצורך בטיפול וללא מוטיבציה לטיפול בתחום עבירות המין. לאור זאת אין שינויי בהערכת מסוכנתו, לא הומלץ על שינוי קטגוריה ויציאה לחופשות. בתאריך 6.2.14 נפגש עם נציג רש"א, לא נמצא מתאים לבניית תכנית שיקומית".

מחוו"ד בעניין הערכת מסוכנות על פי חוק ההגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין שנכתבה בעניינו של העותר ב-29/5/14 עולה כי "שיתוף הפעולה המוגבל והקושי האובייקטיבי לא מאפשר קבלת תשובות על שאלות רלוונטיות רבות אחרות". צוין כי הבדיקה התקיימה באמצעות מתורגמן לשפת הסימנים וכי המתורגמן ציין כי העותר אינו בקיא באופן מלא בשפת הסימנים ולכן התקשה להבין חלק מדבריו. עוד נרשם כי "לטענתו, מעוניין להשתלב בקבוצות, אולם לא קיימות מסגרות המתאימות לצרכיו, כאשר נשאל לאיזה טיפול הוא זקוק, השיב כי אינו זקוק לטיפול". נכתב גם כי העותר הינו "ללא תובנה לצורך שלו בטיפול וללא מוטיבציה לטיפול בתחום עבירות המין, ללא תובנה למצבי סיכון עתידיים".

מתשובת הגורמים הטיפוליים שב"ס עולה כי לאורך כל מאסרו נמצא העותר בקשר מעקבי עם עו"ס בתדירות ממוצעת של אחת לחודש. הקשר מתנהל דרך כתיבת שאלות ותשובות. בשיחות מתייחס העותר בעיקר לתנאי מאסרו כגון שינוי מקום עבודה, קבלת ביקור פתוח, השתלבות עם אסירים אחרים ועוד. העותר אינו מגלה תובנה לבעיותיו ואינו מביע צורך להשתלב בטיפול. על פי התרשמות הגורמים המקצועיים אין מגבלתו הפיזית מונעת את שילובו בטיפול אלא חוסר

תובנתו לבעיותיו וההתרשמות באשר ליכולתו להיתרם ולהפיק תועלת מטיפול.

על כן, בנסיבות אלו אינני סבור כי יש מקום לקבל את טענות העותר כי אינו מקבל טיפול בשל מגבלותיו ויש לקבל את עמדת המשיב כי במידה שהעותר יביע נכונות ומוטיבציה להשתלב בהליך טיפולי ויתרת מאסרו תאפשר כי אז ייבדקו עבורו חלופות טיפול המתאימות למגבלותיו.

באשר לטענות העותר בדבר קשיים בתקשורת עם משפחתו בשל מגבלותיו - מתגובתה של קצינת אסירים בבית הסוהר עולה כי באשר לשיחותיו הטלפוניות פנה העותר בבקשה כי סוהר ישוחח עם בני משפחתו אך הובא לידיעת האסיר כי יוכל להסתייע באסיר אחר ואין זה מתפקידו של סוהר לתרגם עבורו את השיחות עם בני משפחתו או אחרים. כן נכתב בתגובה כי על מנת לאפשר ולהקל על התקשורת בינו לבין משפחתו מפקד בית הסוהר הורה כי כל הביקורים שלו יהיו פתוחים וללא מחיצה. כמו כן, דרך נוספת הינה באמצעות התכתבות.

סבורני כי אין מקום להורות למשיב להעמיד לרשותו של העותר סוהר אשר ישמש אותו בשיחות טלפוניות עם בני משפחתו. דרישה כזו איננה סבירה ומחייבת הקצאת כוח אדם ותקציב כאשר קיימות בידי העותר אפשרויות תקשורת אחרות. כפי שצוין בתגובת קצינת האסירים, העותר יכול לתקשר עם בני משפחתו באמצעות התכתבות במקום שיחות טלפוניות. בנוסף, בני המשפחה יכולים לשמור על קשר סדיר ועקבי עם העותר באמצעות ביקורים, אשר מפקד בית הסוהר כבר הורה שיהיו פתוחים וללא מחיצה, על מנת להקל על התקשורת של העותר עם בני משפחתו.

בנסיבות העניין, לא מצאתי כי התנהלותו של המשיב בעניינו של העותר הינה בלתי סבירה או שנפל בה פגם המצדיק התערבותו של בית המשפט לעניינים מנהליים.

על כן, העתירה נדחית.

למעלה מן האמור יש להוסיף בעניין שילוב בעלי מוגבלויות בטיפול ושיקום במסגרת שב"ס כי יש לעשות מאמץ מרבי לשלבם במסגרות טיפול ושיקום, למרות הקשיים האובייקטיביים ומגבלות המערכת.

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח - 1998, מצווה להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו (סעיף 2 לחוק). אין צורך לציין כי מטרות אלו מתקיימות גם בין כתלי בית הסוהר, בהתאמה המתחייבת ממצואות המאסר וחובות שב"ס להגן על הציבור ועל הכלואים עצמם. בהתאם לסעיף 6(2) לחוק זה, מימוש זכויות ומתן שירותים לאדם עם מוגבלות ייעשו תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות בנסיבות העניין כאמור בחוק זה. החוק, בין היתר, אוסר גם על הפליית בעלי מוגבלויות לרעה.

יצוין כי בהתאם לסעיף 11ד'(א) לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב - 1971, העוסק בשיקום אסירים "נציב בתי הסוהר יבחן אפשרויות לשיקומו של אסיר שהוא אזרח ישראלי או תושב ישראל וינקוט צעדים להבטחת

שילובו המרבי בפעילויות שיקום בין כותלי בית הסוהר (ההדגשה שלי - ר.ש.). הפקודה אינה מבחינה בין אסיר "רגיל" ובין אסיר בעל מוגבלויות, אך מכוח ההוראה לנקוט בצעדים להבטחת שילוב מרבי בפעילויות שיקום. מכוח המטרות שנקבעו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות יש להסיק גם הוראה לנקוט בצעדים ובמאמצים להבטחת שילוב מרבי בפעילויות השיקום אסירים בעלי מוגבלויות. זאת תוך מתן מענה הולם לצרכיהם המיוחדים ותוך ביצוע ההתאמות הנדרשות בנסיבות העניין. מן הראוי שהמשיב יביא בחשבון עקרונות וכללים אלו בעת בחינת הטיפול והשיקום באסירים בעלי מוגבלויות.

בכפוף להבהרות דלעיל - העתירה נדחית.

מאחר ובמסגרת פסק הדין צוטטו דברים מתוך דו"ח מב"ן, יינתן פסק הדין בדלתיים סגורות. עם זאת, ובשים לב לחשיבות הנושא, ניתן יהיה לפרסם את פסק הדין תוך השמטת הפרטים המזהים של העותר.

המזכירות תעביר עותק מפסק הדין לצדדים.

ניתן היום, ג' כסלו תשע"ה, 25 נובמבר 2014, בהעדר הצדדים.